

Armáda se nesmí stát formálním ornamentem státu

Alexandr Vondra

Po letošním velitelském shromáždění se na stránkách Práva rozeběhla diskuse o projevu prezidenta Václava Klause. Nejprve sociolog Antonín Rašek (Co Klaus řekl armádním velitelům, 10. 11.) vyzval prezidenta k vysvětlení jeho výroku týkajícího se obhajoby existence státu před unifikačními a globalizačními tendencemi.

Poté bezpečnostní analytik Miloš Balabán (Co možná prezident neodhadl, 11. 11.) zhodnotil, že prezident svým výrokiem zřejmě důstojníky příliš nenadchl a že varování před unifikačními tendencemi není na místě. A konečně historik Petr Schnur (Armáda jen jako pomocný prapor nadnárodních koalic?, 18. 11.) popsal, proč prezidentova slova, která by měla být vnímána jako příspěvek do diskuse o státnosti jako takové, jsou v českém prostředí zplošťována.

Diskuse se především vedou o následující větě prezidenta Václava Klause: „Páni generálové a důstojníci, potřebu armády pomůžete obhájit, jen když budete spolu s některými z nás obhajovat existenci našeho státu – ve světě před globalizačními a v Evropě před unifikačními tendencemi.“ Pokud ovšem tato věta není zasazena do kontextu, slouží, jak upozorňuje Petr Schnur, ke karikování názorů Václava Klause či jako odvedení pozornosti od zásadních státoprávních otázek, na které prezident poukazuje, které jsou na stole a kterým se nesmíme vyhýbat. Hned v dalších větách projevu se totiž skrývá vysvětlení. Prezident správně volá po vážné politické debatě napříč politickým spektrem, proč armádu potřebujeme. „K tomu, aby byla armáda jen formálním ornamentem na obrazu našeho, o řadu tradičních atributů oslabovaného státu, je příliš drahá. Je-li něčím jiným, a já jsem přesvědčen, že je, resp. by být měla, pak je třeba uvažovat úplně jinak. Pak je třeba odmítnout defétismus, který se v naší zemi, ale i v naší armádě šíří,“ řekl Václav Klaus.

Prezident nevyzývá důstojníky, aby se zítra postavili na hranice s nataženými zbraněmi a bránili naše pohraničí před bruselskými byrokraty a věrozvěsty globalizace. Říká něco jiného a to je má první teze: armáda nemůže být oddělována od státu, respektive od státnosti.

Společenství si vždy zřizovala či jinak zajišťovala složky pro svou vnější a vnitřní ochranu. Záviselo na tom totiž jejich přežití. Po francouzské revoluci se přidal ještě jeden aspekt – přežití národa. Po více než dvě stě posledních let je v západním pojetí armáda tedy chápána jako jeden z důležitých atributů suverenity státu. Pokud tomu tak je stále, pak nemůže být „formálním ornamentem“ a je nutné jí poskytnout adekvátní prostředky, aby mohla svou funkci plnit. Tvrdím, že armáda je jedním ze základních atributů české státnosti, a pokud ji obětujeme, obětujeme i naši státnost.

To přímo souvisí s druhou tezí: svět není bezpečnější, naopak je nestabilnější a dochází ke kumulaci negativních trendů v ekonomické, sociální a dalších oblastech. A jediný způsob, jak čelit důsledkům otřesů ve světě, je mít k dispozici dobře připravené složky, které zajistí přežití moderního státu, jakým ČR je.

Řada evropských zemí je v těžkých ekonomických problémech, které mají a budou mít dopady na eurozónu. Zvyšuje se sociální napětí a dochází k radikalizaci některých skupin obyvatelstva. Západ stále technologicky dominuje, ale v důsledku života nad poměry a nynější stagnace se snižuje jeho celosvětový vliv a autorita. Budeme čelit problémům i v oblasti energetické bezpečnosti a přístupu ke zdrojům obecně.

Neříkám, že výše zmíněné je schopná vyřešit pouze armáda nebo policie. Tyto složky jsou ovšem, pokud dojde k nejhorsímu, součástí řešení. Jestliže budou dlouhodobě podfinancované, budou stát na okraji zájmu společnosti – ať už kvůli škrtům, zachování blahobytu či kvůli pocitu, že zrovna nic nehrozí – pak budou součástí problému a k řešení nepřispějí.

Poslední věty předznamenávají třetí tezi: budování ozbrojených sil musí být založeno na efektivitě. Hovořil jsem o tom i na velitelském shromáždění – není možné si nárokovat zdroje nad ekonomické možnosti státu a na druhou stranu není možné na obranu resignovat. Musíme nalézt rovnováhu mezi vstupy a mezi tím, jaké schopnosti armáda bude mít k obraně země, hájení jejích zájmů a obraně spojenců. Zajištění bezpečnosti ČR se zvýšilo především díky vstupu do Severoatlantické aliance. Nám, stejně jako dalším členským zemím, to umožnilo snížit náklady na obranu a zároveň ji mít zajištěnou na vysoké úrovni. Díky sdílení nákladů a určité „unifikaci“ jsme zvýšili její efektivitu. Není to však zadarmo. Jistě, spojenci nám přijdou na pomoc, ale jedině za předpokladu, že budeme schopni přijít na pomoc jim. To je náš primární závazek. Pokud budeme neustále škrtat v obranných výdajích a stejně tak budou činit naši spojenci, nakonec se společná obrana promění v pouhou politickou proklamaci. NATO není perpetuum mobile.

Co by to znamenalo pro země, jako je ČR? Měly by dvě možnosti: zůstat jako nahý v trní, nebo začít vydávat enormní sumy na samostatnou obranu. To by je ovšem ekonomicky vyčerpalo. Jsem přesvědčen, že armádu potřebujeme, že na ni musíme vydávat odůvodnitelné, nikoli přemrštěné

částky a že musíme přispívat ke společné obraně Aliance, abychom měli zajištěnou vlastní bezpečnost. Armáda ČR musí být tedy i nadále jedním z pilířů státu, a nikoli „formálním ornamentem“.